

Ceļvedis pāvesta Franciska ekoloģijas tēmai veltītajā enciklikā „Esi slavēts”

Ceturtdien, 18. jūnijā, Vatikānā notika pāvesta Franciska jaunās enciklikas „Esi slavēts” (Laudato si’) prezentācija. Kādu pasauli mēs gribam nodot tālāk tiem, kuri dzīvos pēc mums – bērniem, kuri aug? – ir centrālais šīs enciklikas jautājums. Dokuments ir veltīts rūpēm par „kopējām mājām”, proti, mūsu planētu zemi.

23.06.2015

Piedāvājam iepazīties ar enciklikas „Esi slavēts” ceļvedi, kas ir kāpalīglīdzeklis lasīšanai, ļauj redzēt saturu kopumā un saskatīt tā galvenās līnijas. Iekavās atrodamie numuri attiecas uz enciklikas paragrāfiem. Ar enciklikas tekstu angļu, vācu, franču, itāļu, poļu u.c. svešvalodās var iepazīties Vatikāna mājas lapā.

Kopskats

„Kādu pasauli mēs gribam nodot tālāk tiem, kuri dzīvos pēc mums – bērniem, kuri aug?” (160). Tas ir centrālais jautājums gaidītajā pāvesta Franciska enciklikā „Esi slavēts”, kas veltīta rūpēm par kopējām mājām. Pāvests tajā norāda: „Šis jautājums attiecas ne tikai uz apkārtējo vidi izolēti, jo to nevar

uzdot fragmentāri,” tas liek mums pārdomāt eksistences jēgu un dzīves pamatvērtības: „Kāpēc esam piedzimuši? Kāpēc strādājam un cīnāmies? Kāpēc šai zemei esam vajadzīgi?” „Ja neizvirzām šos fundamentālos jautājumus”, saka pāvests, „nedomāju, ka mūsu rūpes par ekoloģiju novedīs pie nozīmīgiem rezultātiem.”

Enciklikas nosaukums ir ņemts no svētā Franciska slavas dziesmas izsauciena „Laudato si’, mi’ Signore” - „Esi slavēts, mans Kungs!”. *Savā saules dziesmā jeb slavas dziesmā radībai* viņš atgādināja, ka mūsu kopējās mājas „ir kā māsa, ar kuru vienoti dzīvojam, un kā skaista māte, kas mūs apskauj” (1). „Mēs paši esam no zemes pīšļiem (sal. Rad 2, 7). Mūsu pašu miesa ir veidota no šīs planētas pirmelementiem. Tās gaiss ļauj mums elpot, bet tās ūdens mūs atdzīvina un atjauno.” (2)

Bet tagad šī postītā un laupītā zeme sūdzas, viņas vaidi pievienojas visu šīs pasaules pamesto vaidiem.

Pāvests Francisks aicina ieklausīties tajos un mudina visus un katru atsevišķi – vientuļos, ģimenes, vietējās kopienas, valstis un starptautiskās organizācijas – uz „ekoloģisko atgriešanos”, lai, svētā Jāņa Pāvila II vārdiem runājot, „mainītu kursu”, uzņemoties skaisto un atbildīgo iesaistīšanos rūpēs par kopējām mājām. Vienlaikus pāvests Francisks atzīst, ka „redzam arvien lielāku jūtīgumu attieksmē pret vidi un rūpēs par dabu, cilvēkos arī nobriest patiesas un sāpju pilnas raizes par to, kas notiek ar mūsu planētu” (19). Cauri visai enciklikai vijas cerības pilns skatījums, kas sniedz skaidru un cerības pilnu vēsti: „Cilvēce vēl ir spējīga sadarboties, lai veidotu mūsu kopējās mājas” (13); „cilvēks vēl ir spējīgs pozitīvi ietekmēt” (58); „viss vēl nav zaudēts, jo cilvēks, kas ir spējīgs pazemot sevi

līdz pat galējībai, var arī mainīt sevi
un atkal izvēlēties labo, atdzimt”
(205).

Pāvests Francisks, protams, vēršas
pie katoļticīgajiem, atsaucoties uz
svētā Jāņa Pāvila II vārdiem:

„kristieši savu atbildību izprot kā
harmonijas uzturēšanu radības vidū
un savus pienākumus pret dabu un
Radītāju kā savas ticības elementu”
(64), bet piedāvā „dialogu par mūsu
kopējām mājām uzsākt ar visiem”
(3). Dialoga tēma caurauž visu

enciklikas tekstu un 5. nodaļā tas tiek
piedāvāts kā problēmas risinājuma
instruments. Jau no sākuma pāvests
Francisks atgādina, ka arī „citas
Baznīcas un kristīgās kopienas,
līdzīgi kā citas reliģijas ir paudušas
nopietnas bažas un attīstījušas
vērtīgas pārdomas” par ekoloģijas
tematu (7). Vēl vairāk, pāvests izteikti
pieņem viņu ieguldījumu, sākot jau
ar viņam dārgo „ekumenisko
patriarhu Bartolomeju” (7), kuru

bieži citē 8. un 9. paragrāfā. Turklāt pāvests vairakkārt pateicas šajā lietā iesaistītajām personām – gan atsevišķiem cilvēkiem, gan arī organizācijām un institūcijām – un atzīst, ka „daudzo zinātnieku, filozofu, teologu un sociālo organizāciju domas ir bagātinājušas Baznīcas izpratni šajos jautājumos” (7), un aicina visus atzīt „to bagātību, ko reliģijas var piedāvāt integrālai ekoloģijai un cilvēces pilnīgai attīstībai” (62).

Enciklikas plāns ir iezīmēts 15. paragrāfā. Dokumentu veido sešas nodaļas. Pāvests iepazīstina mūs ar šī brīža situāciju, balstoties uz mūsdienās pieejamajiem labākajiem zinātnes sasniegumiem (1. nod.), konfrontē to ar Bībeli un jūdūkristīgo tradīciju (2. nod.), izceļot problēmu saknes (3. nod.), kas saistās ar tehnokrātiju un pārmērīgu cilvēka pašpietiekamību. Enciklika piedāvā (4. nod.) „integrālu ekoloģiju, kurā

skaidri ietilpst cilvēciskā un sociālā dimensija” (137), kas ir nesaraujami saistīta ar vides jautājumu. Šajā perspektīvā pāvests Francisks piedāvā (5. nod.) sākt katrā sabiedriskās, ekonomiskās un politiskās dzīves līmenī atklātu dialogu, kas noteiktu skaidrus lēmumu pieņemšanas procesus, un atgādina (6. nod.), ka neviens projekts nevar būt efektīvs, ja to neatdzīvina labi veidota un atbildīga sirdsapziņa. Pāvests iesaka izaugsmes virzienus gan izglītības, garīgajā un ekleziālajā, gan arī politiskajā un teoloģiskajā līmenī. Teksts noslēdzas ar divām lūgšanām, no kurām viena tiek piedāvāta visiem, kuri tic „vienam Dievam Radītājam un Tēvam” (246), un otra – tiem, kuri tic Jēzum Kristum. Šo ticību nemitīgi iezīmē refrēns „Esi slavēts”, ar kuru iesākas un noslēdzas enciklika.

Tekstu caurvij vairākas tematiskas līnijas, kas tiek aplūkotas no dažādām perspektīvām, kas piešķir tām spēcīgu vienotību: „ciešā saikne starp nabagiem un planētas trauslumu; pārliecība, ka viss pasaulē ir cieši saistīts; jauno paradigmu un varas formu, kuras izriet no tehnoloģijām, kritika; aicinājums meklēt citus ekonomikas un attīstības izpratnes veidus; katras radības vērtība; ekoloģijas humānā jēga; nepieciešamība vest atklātas un godīgas debates; nopietna starptautiskās un vietējās politikas atbildība; atmešanas kultūra un jauna dzīves stila piedāvājums” (16).

Pirmā nodaļa – *kas notiek ar mūsu mājām*

Šī nodaļa balstās uz jaunākajiem zinātniskajiem atklājumiem apkārtējās vides jomā. Tas ir veids, kā ieklausīties radības saucienā, „personīgi sajust sāpes par to, kas

notiek ar pasauli, un tādējādi saskatīt, kāds ir ieguldījums, ko katrs var sniegt” (19). Šajā nodaļā tiek aplūkoti „pašreizējās ekoloģiskās krīzes dažādie aspekti” (15).

Klimata pārmaiņas: „Klimata pārmaiņas ir globāla problēma, kas nopietni ietekmē apkārtējo vidi, sociālo, ekonomisko, ienākumu sadales un politisko sfēru un veido vienu no galvenajiem šodienas izaicinājumiem cilvēcei” (25). Ja „klimats ir visu kopējs labums, kas ir priekš visiem” (23), tā pasliktināšanās vissmagāk ietekmē nabagus. Tomēr „šķiet, ka tie, kuriem ir vairāk resursu un lielāka ekonomiskā un politiskā vara, koncentrē savus spēkus, lai noslēptu problēmas un to simptomus” (26). „Fakts, ka nereaģējam uz šīm mūsu brāļu un mūsu dramatiskajām situācijām, liecina par to, ka esam zaudējuši atbildības izjūtu par

tuvākajiem, uz ko balstās katra pilsoniskā sabiedrība” (25).

Ūdens problēma: Pāvests tiešā veidā apgalvo, ka „piekļuve dzeramajam un tīrajam ūdenim ir būtiskas, fundamentālas un universālas cilvēka tiesības, jo no tā ir atkarīga cilvēku izdzīvošana un tādēļ tas ir priekšnoteikums citām cilvēktiesībām”. Atņemt nabagiem piekļuvi ūdenim nozīmē liegt tiem „tiesības uz dzīvību, kas sakņojas viņu neaizskaramajā cieņā” (30).

Bioloģiskās daudzveidības

aizsardzība: „Katru gadu pazūd tūkstošiem augu un dzīvnieku sugu, kuras mēs nekad nepazīsim, ko mūsu bērni nevarēs redzēt, kas būs zudušas uz visiem laikiem” (33). Tie nav tikai kaut kādi izmantojamie „resursi”, bet tām ir vērtība pašām par sevi. Šajā ziņā „ir cildināmi un reizēm apbrīnojami zinātnieku un tehniķu pūliņi, cenšoties atrisināt

cilvēka radītās problēmas”, bet cilvēka iejaukšanās finanšu un patēriņa dēļ „noved pie tā, ka zeme, kurā mēs dzīvojam, zaudē savu bagātību un skaistumu, un kļūst aizvien ierobežotāka un pelēkāka” (34).

Ekoloģiskais parāds: Starptautisko attiecību ētikas ietvarā enciklika norāda uz „īsta ‘ekoloģiskā parāda’” esamību (51), īpaši to var teikt par Ziemeļiem attiecībā pret pasaules Dienvidiem. Klimata izmaiņu priekšā ir „atšķirīga atbildība” (52), un lielāka atbildība gulstas uz attīstīto valstu pleciem.

Apzinoties, cik liela nevienprātība valda šo problēmu sakarā, pāvests Francisks atklāj, ka viņu dziļi aizskar, cik „reakcija ir vāja”, redzot tik daudzu cilvēku un tautu dramatisko stāvokli. Lai gan netrūkst pozitīvu piemēru (58), viņš norāda uz „zināmu pasivitāti un neapdomīgu

bezatbildību” (59). Pietrūkst atbilstošas kultūras (53) un gatavības mainīt dzīves stilus, ražošanu un patērēšanu (59) laikā, kad būtu steidzami „jārada tāda normatīvā sistēma, kas (...) nodrošinātu ekosistēmu aizsardzību” (53).

Otrā nodaļa – *Radības Evaņģēlijs*

Lai risinātu iepriekšējā nodaļā iezīmētās problēmas, pāvests Francisks pārlasa Bībeles stāstus, piedāvā vispusīgu skatījumu, kas sakņojas jūdu-kristīgajā tradīcijā, un runā par cilvēka „lielo atbildību” (90) attieksmē pret radību, kā arī norāda uz ciešo saikni starp visām radībām un to faktu, ka „apkārtējā vide ir kopējs labums, visas cilvēces mantojums, par kuru visi ir atbildīgi” (95).

Bībelē „Dievs, kurš atbrīvo un atpestī, ir tas pats Dievs, kurš radīja visumu. (...) Viņā apvienojas mīlestība un spēks” (73). Radīšanas

stāstam ir centrālā nozīme pārdomās par attiecībām starp cilvēku un citām radībām, kā arī par to, kā grēks izjauc visas radības līdzsvaru: „Šie apraksti atgādina, ka cilvēka eksistence balstās uz trīs cieši saistītām fundamentālām attiecībām: attiecībām ar Dievu, ar tuvāko un ar zemi. Saskaņā ar Bībeli šīs trīs vitālās attiecības ir sarautas ne tikai ārēji, bet arī mūsos pašos. Šī plaisa ir grēks.” (66)

Tāpēc, pat ja „kristieši dažkārt ir kļūdaini skaidrojuši Svētos Rakstus, mums šodien uzstājīgi jāatzīst, ka neskatoties uz faktu, ka cilvēki ir radīti pēc Dieva attēla un saņēmuši sūtību pakļaut zemi, to tomēr nevar saprast kā absolūtu dominēšanu pār citām radībām” (67). Cilvēkam pienākas atbildība „’kopt un sargāt’ pasaules dārzu (sal. Rad 2,15)”, zinot, ka „mēs neesam citu radību galējais mērķis. Tieši otrādi, visas radības

virzās kopā ar mums un caur mums uz kopīgo mērķi, kas ir Dievs” (83).

Tas, ka cilvēks nav visuma īpašnieks, „nenozīmē, ka visas dzīvās radības vajag novienādot savā starpā un atņemt [cilvēkam] viņa īpašo vērtību”, kas dara viņu atšķirīgu; „tas nenozīmē arī zemes dievišķošanu, kas mūs attālinātu no aicinājuma līdzdarboties ar to un sargāt tās trauslumu” (90). Šai ziņā „katra neželība pret jebkuru radību ‘ir pretrunā ar cilvēka cieņu’” (92), bet „autentiskas iekšējās vienotības ar citām dabas būtnēm nosacījums ir maigums, līdzjūtība un rūpes par cilvēciskajām būtnēm” (91). Pāvests norāda, ka ir vajadzīga universālas vienotības apziņa: „Viena Tēva radīti, mēs, visas pasaules būtnes, esam vienotas neredzamām saitēm un veidojam sava veida universālu ģimeni, (...) kas liek mums ievērot svētu, mīlošu un pazemīgu cieņu” (89).

Šī nodaļa noslēdzas ar kristīgās atklāsmes kodolu: „Jēzus, kas dzīvoja uz zemes,” ar „savām konkrētajām un mīlestības pilnajām attiecībām ar pasauli” ir „augšāmcēlies un godpilns, klātesošs un valda pār visu radību” (100).

Trešā nodaļa – *Ekoloģiskās krīzes cilvēciskā sakne*

Šī nodaļa iepazīstina ar pašreizējās situācijas analīzi „tādā veidā, lai ņemtu vērā ne tikai simptomus, bet arī visdziļākos cēloņus” (15) dialogā ar filozofiju un humanitārajām zinātnēm.

Vispirms rodamas pārdomas par tehnoloģiju: ar pateicību tiek atzīts to ieguldījums dzīves apstākļu uzlabošanā (102-103), tomēr tas ļauj „tiem, kam pieder zināšanas un jo īpaši ekonomiskā vara, īstenot ievērojamu kundzību pār cilvēcisko dzimumu un visu pasauli kopumā” (104). Tā ir tehnokrātiskās kundzības

loģika, kas ved pie dabas
iznīcināšanas, kā arī pie vājāko
personu un tautu izmantošanas.
„Tehnokrātiskā paradigma cenšas
īstenot savu kundzību arī pār
ekonomiku un politiku” (109),
traucējot atzīt, ka tirgus vien
negarantē integrālu cilvēcisku
attīstību un sabiedrisko integrāciju”
(109).

Mūsdienu laikmetā ir vērojams
pārmērīgs antropocentrisms (116):
cilvēks vairs neatzīst savu patieso
stāvokli attiecībā pret pasauli un
pieņem pašpietiekamības nostāju,
kas pārlieku vērsta tikai uz sevi un
savu varu. No tā izriet „lieto un
izmet” loģika, kas attaisno jebkuru
atmešanas veidu, vai tā būtu
ekoloģiska, vai cilvēciska atmešana,
kas pret citiem un pret dabu attiecas
kā pret vienkāršu priekšmetu un ved
pie neskaitāmām uzkundzēšanās
formām. Tā ir loģika, kas ved pie
bērnu izmantošanas, vecu ļaužu

pamešanas, citu cilvēku
paverdzināšanas, tirgus
pašregulācijas spējas pārvērtēšanas,
cilvēku tirdzniecības, izmirstošu
dzīvnieku ādas un „asiņaino
dimantu” komercijas. Tā ir tā pati
loģika, kas piemīt daudzajām
„mafijām” – orgānu nelegālai
tirdzniecībai, narkobiznesam un
ieņemto bērnu nogalināšanai, ja tie
neatbilst vecāku plāniem. (123)

Šai gaismā enciklika nodarbojas ar
divām mūsdienu pasaulei būtiskām
problēmām. Vispirms darbu:
„Jebkurā izpratnē par integrālo
ekoloģiju, kas neizslēdz cilvēku,
obligāti ir jāņem vērā darba vērtību”
(124), kā arī jāpārstāj investēt
cilvēkos ar mērķi gūt tūlītēju lielu
peļņu, jo tas nenes nekādu labumu
sabiedrībai (128).

Otra problēma attiecas uz zinātniskā
progresā ierobežojumiem ar tiešu
norādi uz ģenētiski modificēto

pārtiku (132-136), kas ir „sarežģīts jautājums” (135). Lai arī dažos reģionos tās izmantošana ir veicinājusi ekonomisko izaugsmi, kas ir palīdzējusi atrisināt atsevišķas problēmas, tomēr nākas sastapties ar ievērojamām grūtībām, kuras nedrīkst novērtēt par zemu” (134), kā pirmo minot jau to, ka „auglīgas zemes koncentrējas tikai dažu personu rokās” (134).

Pāvests Francisks īpaši pauž rūpes par nelielajiem ražotājiem un zemniekiem, bioloģisko daudzveidību, ekosistēmu tīklu. Tāpēc ir nepieciešamas „zinātniskās un sociālās debates, kurām ir jābūt atbildīgām un plašām, tādām, kas aptver visu pieejamo informāciju un sauc lietas to īstajā vārdā”, sākot ar „dažādiem neatkarīgiem un starpdisciplināriem pētījumiem” (135).

Ceturrtā nodaļa – *Integrālā ekoloģija*

Enciklikas piedāvājuma kodols ir integrālā ekoloģija kā jaunā taisnīguma paradigma; ekoloģija, „kas integrē specifisko cilvēka vietu šai pasaulē un viņa attiecības ar apkārtesošo realitāti” (15). Patiešām, mēs „nedrīkstam raudzīties uz dabu kā kaut ko no mums atšķirtu vai vienkāršu mūsu dzīves ietvaru” (139). Tas attiecas uz visām jomām, kurās dzīvojam: ekonomiku un politiku, dažādām kultūrām, jo īpaši, visapdraudētākajām, kā arī katru mūsu ikdienas dzīves brīdi.

Integrāla perspektīva uz spēles liek arī institūciju ekoloģiju: „Ja viss ir savstarpēji saistīts, tad arī sabiedrībā esošo institūciju stāvoklis atstāj sekas uz vidi un cilvēciskās dzīves kvalitāti: „Katrs pārkāpums pret solidaritāti un pilsonisko draudzību kļūst par ekoloģiskiem draudiem” (142).

Ar daudziem konkrētiem piemēriem pāvests Francisks pamato savu domu: pastāv saikne starp vides, sociālajiem un cilvēciskajiem jautājumiem, ko nekad nedrīkst pārraut. Tādējādi, „vides problēmu analīze nav atraujama no cilvēciskā, ģimenes, darba un pilsētas konteksta, kā arī no katra cilvēka attiecībām ar sevi pašu” (141), jo „nepastāv divas atsevišķas krīzes, viena vides un otra sociālā, bet gan viena vienīga, komplicēta sociālā un vides krīze” (139).

Šī integrālā ekoloģija „ir nešķirama no kopējā labuma jēdziena” (156), kas tomēr ir jāsaprot konkrētā veidā: šodienas kontekstā, kad „eksistē daudzas dažādas nevienlīdzības un aizvien vairāk ir atmesto cilvēku, kuriem liegtas cilvēku pamattiesības”, cīnīties par kopējo labumu nozīmē veikt solidāras izvēles, „dodot priekšroku visnabadzīgākajiem” (158). Tas ir arī

vislabākais veids, lai nākamajām paaudzēm atstātu labvēlīgu vidi nevis tikai vārdos, bet arī ar rūpēm par mūsdienu nabadzīgajiem, kā to jau uzsvēra Benedikts XVI: „vēl vairāk par lojālu solidaritāti starp paaudzēm ir nekavējoties jāatjauno morāla paaudzes aptveroša solidaritāte” (162).

Integrālā ekoloģija skar arī ikdienas dzīvi, kurai enciklikā atvēlēta īpaša uzmanība, it sevišķi runājot par pilsētas vidi. Cilvēciskajai būtnei piemīt lielas piemērošanās spējas, un „apbrīnojama ir personu un grupu radošā pieeja un dāsnums, pārvarot vides ierobežojumus, (...) mācoties savu eksistenci orientēt arī nesakārtotības un apdraudētības apstākļos” (148). Neraugoties uz to, autentiska attīstība prasa integrālu cilvēciskās dzīves kvalitātes uzlabošanu sabiedriskajā telpā, dzīvesvietā, transportā, utt. (150-154).

Arī „miesa mūs nostāda tiešās attiecībās ar vidi un citām dzīvām būtnēm. Nepieciešams pieņemt savu ķermeni kā Dieva dāvanu, lai pieņemtu visu pasauli kā Tēva dāvanu un kopējo māju; savukārt kundzības pār savu ķermeni logika pārvēršas par smalki apslēptu uzkundzēšanās radībai logiku” (155).

Piektā nodaļa – *Orientēšanās un darbības vadlīnijas*

Šai nodaļā izskatīts jautājums par to, ko varam darīt un kas ir jādara. Ar analīzi vien nepietiek: ir vajadzīgi „dialoga un rīcības piedāvājumi, kas aptver gan mūs katru, gan arī starptautisko politiku” (15), un „kas mums palīdz iziet no pašiznīcības spirāles, kurā esam iekrituši” (163). Pāvests Francisks aicina uzmanīties, lai konkrētu ceļu īstenošana nenotiek ideoloģiskā, virspusējā vai reducējošā veidā. Tāpēc ir nepieciešams dialogs – termins, kurš

neiztrūkst nevienā no šīs nodaļas daļām: „Pastāv diskusijas par vides jautājumiem, kurās ir grūti sasniegt vienprātību. (...) Baznīca nepretendē sniegt norādes zinātniskos jautājumos, nedz arī aizvietot politiku, bet aicina uz godīgām un atklātām debatēm, lai individuālas vajadzības vai ideoloģijas nenodarītu postu kopējam labumam” (188).

Balstoties uz šo, pāvests Francisks nebaidās izteikt stingru vērtējumu par pēdējā laika starptautiskajām tendencēm: „augsta mēroga vides tematikai veltītas starptautiskās sanāksmes pēdējos gados nav spējušas sniegt gaidīto, jo nepieņemto politisko lēmumu dēļ nav panāktas patiešām nozīmīgas un efektīvas globālas vienošanās par ekoloģijas jautājumiem” (166). Un ir jāprasa, „kāpēc šodien vēlas saglabāt varu, kuru cilvēki atcerēsies kā tādu, kas nespēja iejaukties, kad tas bija jādara nekavējoties?” (57). Ir

vajadzīgas, kā to vairākkārt, sākot no *Pacem in terris*, atgādinājuši pāvesti, efektīvas globālās pārvaldīšanas formas un instrumenti (175):

„nepieciešams vienoties par pārvaldīšanas režīmiem attiecībā uz visu tā dēvēto globālo kopējo labumu spektru” (174), ievērojot to, ka „vides aizsardzību nav iespējams nodrošināt, pamatojoties tikai uz finansiālajiem izmaksu un ienākumu aprēķiniem. Vide ir viens no tiem labumiem, kuriem tirgus mehānismi nespēj nodrošināt nepieciešamo aizstāvību un atbalstu” (190, kurā citēts Baznīcas sociālās mācības kompendijs).

Šai pašā nodaļā pāvests Francisks uzsver, ka ir jāattīsta godīgi un atklāti lēmumu pieņemšanas procesi, lai varētu „atšķirt”, kādas politikas un iniciatīvas var vest pie „patiesa integrāla progressa” (185). Jauna projekta izpēte īpašā veidā prasa noskaidrot, kādu iespaidu tas atstās

uz vidi, „prasa atklātus politiskos procesus, kas ir pakļauti dialogam, kamēr korupcija, kas apmaiņā pret pakalpojumiem slēpj patieso projekta iespaidu uz vidi, bieži ved pie apstrīdamiem lēmumiem, kuros tiek apiets pienākums informēt un veikt padziļinātas debates” (182).

Īpaši uzstājīgi skan aicinājums politiski atbildīgajām personām atteikties no „efektivitātes” un „tūlītējas labuma gūšanas” (181) loģikas, kas šodien dominē: „ja cilvēkiem pietiks drosmes to darīt, tad viņi atkal varēs atpazīt cieņu, ko Dievs tiem ir devis kā personām, un pēc sava ceļojuma vēsturē atstās dāsnas atbildības liecību” (181).

Sestā nodaļa – *Izglītība un ekoloģiskais garīgums*

Pēdējā nodaļā tiek runāts par sirds ekoloģisko atgriešanos, uz ko enciklika aicina. Kultūras krīzes saknes ir ļoti dziļas un nav viegli no

jauna pārdēstīt ieradumus un uzvedību. Izglītība un formācija paliek galvenie izaicinājumi: „Katrām pārmaiņām nepieciešama motivācija un izglītošanās process” (15); tas attiecas uz visām izglītības jomām, pirmkārt „skolu, ģimeni, komunikācijas līdzekļiem, katehēzi” (213).

Izejas punkts ir „tēmēt uz citu dzīves stilu” (203-208), kas reizē paver iespēju „vingrināties izdarīt veselīgu spiedienu uz tiem, kuru rokās ir politiskā, ekonomiskā un sociālā vara” (206). Tas ir tas, kas notiek, kad patērētājiem ar savām izvēlēm izdodas „mainīt uzņēmumu darbību, liekot tiem pārskatīt savu ietekmi uz apkārtējo vidi un ražošanas modeļus” (206).

Pāvests Francisks norāda, ka nedrīkst par zemu novērtēt to, cik svarīga ir izglītība vides aizsardzības jomā, mācot, piemēram, kā

samazināt ūdens patēriņu ikdienā, šķirot atkritumus vai „nodzēst nevajadzīgās gaismas” (211):

„Integrāla ekoloģija sastāv arī no vienkāršiem ikdienas žestiem, ar kuriem laužam vardarbības, izmantošanas un egoisma logiku” (230). Tas viss kļūs vienkāršāks, pateicoties kontemplatīvam skatienam, kura avots ir ticība:

„Ticīgais kontemplē pasauli nevis no ārpuses, bet no iekšpuses, atzīstot tās saites, ar kurām Tēvs mūs savienoja ar visām būtnēm. Turklāt ekoloģiskā atgriešanās, attīstot noteiktas spējas, ar kurām Dievs ir apveltījis katru ticīgo, ved uz radošuma un entuziasma progresu” (220).

Turpinājumā varam saskatīt apustuliskajā pamudinājumā *Evangelii Gaudium* piedāvāto līniju: „Mērenībai, kas tiek izdzīvota brīvi un apzināti, piemīt atbrīvojošs spēks” (223), tāpat kā „laime prasa, lai mēs prastu ierobežot dažas vajadzības,

kas mūs apdullina, un lai tādējādi mēs būtu atvērti daudzām iespējām, ko piedāvā dzīve” (223). Tādā veidā kļūst iespējams „no jauna saredzēt, ka mēs esam cits citam vajadzīgi, ka esam atbildīgi par citiem un pasauli, ka ir vērts būt labiem un godīgiem” (229).

Šajā ceļā mūs pavada svētie. Svētais Francisks, kas tiek vairākas reizes citēts, ir „visspožākais piemērs tam, ka vajag rūpēties par to, kas vājš. Viņš ir integrālas, priecīgi izdzīvotas ekoloģijas paraugs” (10). Viņš ir piemērs tam, ka „rūpes par dabu, taisnīgums pret nabagiem, pūliņi sabiedrības labā un iekšējais miers ir nešķirami” (10). Enciklikā tiek minēts arī svētais Benedikts, svētā Terēze no Lizjē un svētīgais Šarls de Fuko.

Pēc enciklikas „*Esi slavēts*” iznākšanas sirdsapziņas izmeklēšanā – instrumentā, kuru Baznīca ticīgajiem vienmēr ir ieteikusi, lai

dzīvotu attiecību ar Kungu gaismā –
vajadzēs iekļaut jaunu dimensiju,
kurā ņemts vērā ne tikai tas, kādas ir
bijušas mūsu attiecības ar Dievu,
citiem cilvēkiem un sevi pašu, bet arī
ar visām radībām un dabu.

LRKB IC/CCEE

Foto: assisiofm.it

.....

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/lv-lv/article/laudato-si-
la-enciclica-del-papa-francisco-sobre-el-
cuidado-de-la-casa-comun/](https://dev.opusdei.org/lv-lv/article/laudato-si-la-enciclica-del-papa-francisco-sobre-el-cuidado-de-la-casa-comun/) (9.08.2025)